

ԲԱՅԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տարբեր թվով... 20 ֆրանկ... Տնօրենություն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը...

Բ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 12.

1886 ՄԵՊՏԵՄԲԵՐ 29 (ՍԵՊՏ. 17 Հ. Տ.) ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ Կը հրատարակուի ԴՆ. և ՇՐԹ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւխ կարծէ. 1 գլխադիրը 2 սանդիւխ: Նամակ կամ ծրար պէտք է զրկել խմբագրութեան հետեւեայ հասցէով: M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia, MARSEILLE (France)

ԲՈՒՄԱՆԳԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Յուսանաւորական մտածումներ. — Նամակ Պաշկարիսին (Բուսմուգ). — Հայեր լինելու. — Հայեր ի Պաշկարիս. — Հայեր ի Ռուսաստան. — Հայ մշակների եւ Լազերի կախար Սալիսի մէջ. — «Արմենիա» ինք կը պատ. — Տեղական. — Արտասանման լուրեր. — Առեւտրական. — Մանուցումներ:

ՅՈՒՄԱՆԳԱՅԻՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Բ

Արմենիայի ապագայէն յուսահատներն իրենց փառսեր կը փնտռեն նաեւ Արմենիայի աշխարհագրական դիրքին մէջ: Արմենիան ծով չունի, կը սեն, հազարապիտան թիւերն զիւրու թեան համար. հայեր քուրդերէ և թէնամի ցեղերէ չընդադառած են որոնք կրնան վտանգել հայկական իշխանութեան. հայեր Արմենիայի մէջ ընդհանրապէս դաշտաբնակ են և լեռներ չունին, ինչպէս կան ի Զէյթուն, որ ապստամբներն ապաստան լինին, և այլն:

Բայց կը հարցնենք մենք թէ ի՞նչ գիւրութիւն կը յուսային ձեռք բերել ապստամբութեան համար, եթէ Արմենիան ծովագեր լինէր: Այդ մի խօսք է որ մեզնէ յառաջ եկողներէ ոմանք ըսեր են և հիմակումն յուսահատներն ալ կը կրկնեն առանց խորը թափանցելու: Միթէ՞ մենք զըրահաւոր շողհաւներ ունինք որ ծովի կողմէն օգնութիւններ և կամ մաւորներ հասնին ապստամբներին: Ընդհակառակ, ապստամբութեան համար մենք աւելի դիւրութիւն կը տեսնենք ծովագերքէ հեռի երկիրներին մէջ, մինչդեռ ծովափը թիւրք կառավարութեան աւելի դիւրութիւններ կընծայէ իւր դրահաւորներով ահաբեկել տարտամբներն: Միթէ կը խորհին այդ յուսահատներ որ, եթէ Արմենիան ծովագեր լինէր, եւրոպական տէրութիւններ իրենց նաւերով կուգային պաշտպանել զմեզ: Բայց մի ցնորք է այդ որ հետեւանքն է մի երազական պատրանքի զոր ունեցած են մեր մէջ մի կարգ մարդիկ, թէ եւրոպական պետութիւններն, առանց մեր աշխատութեան, առանց մեր շարժումների և զոհողութիւնների, քնացած աւելներն կուգան մեզ աղատել մեր անտանիկ

գերութիւնէ: Եթէ եւրոպական տէրութիւններն ուզեն միայնակ թաւրիք բնել մեզ, ո՞չ ծովը տրոգելը կը լինի իրենց, ո՞չ ալ ցամաքը: Նոքա իրենց պաշտպանութեան մէջ չափ կը փնտռեն և ուր տեսնեն իրենց չափ, թէ՛ ծովի ափ և թէ՛ երկրի ներքին, կը փութան միջամտել: 1827ին ծովը օգտակար եղաւ Յունաստանի շարժման: Իսկ 1886ին ծովը դատապարտեց զՅունաստան չէզոք և անշարժ մնալ, միևնոյն եւրոպացիների շնորհիւ: Մենք մինչև իսկ կը համարձակենք ըսել թէ Արմենիայի ծովագեր չլինելը և այնտեղ երկաթուղիներ գեռ չլինում չլինելով հազարապիտան թիւերն զփառութիւնները՝ աւելի նպաստաւոր կը լինին տեղացի ժողովուրդներին ապստամբական շարժումների համար:

Գաղով յուսահատական միւս փառսերն թէ հայեր քուրդերէ չընդադառած են, կրնանք թէ տեսնք որ Հայաստան պարտած և ապրած են, գիտեն որ քուրդեր կրնան մեզ օգտակար լինիլ ի հարկին, երբ փոքր ի շատէ գործութիւն ունեցող և դործող հայ մարմիններ գտնուին: Պէտք է գիտնալ նախ թէ քուրդերն իրենք ալ թէնամի են թիւրքին և սաստիկ կատեն թիւրք կառավարական պաշտօնատարներն: Եթէ նոքա աւելի հայերն կը կողոպտեն քան թէ թիւրքերն, ո՞չ թէ թիւրքերն սիրելուն համար է, այլ անոր համար որ դիտեն թէ երբ Հայը կողոպտեն և սողանեն, կառավարութիւնը անպատիւ կը թողու զիրենք, իսկ եթէ մի թիւրք կողոպտեն, կառավարութիւնը անտարակայն կը պատժէ զիրենք: Եթէ քուրդեր կը հարստահարեն և կը կողոպտեն հայերն, թիւրք կառավարութիւնն ալ կը հարստահարէ և կը կողոպտէ քուրդերն որով այս վերջիններն ալ գժգոհութիւն և աւտելութիւն կը անուցանեն իրենց սըրտի մէջ թիւրքին դէմ և պատահաւ իրենց օգուտ կը քաղեն զայն ցոյց տալու համար: Քուրդերն որ այսօր մեր հարստահարիչներ են, վաղը կընան մեր գաշակիցներ դառնալ, եթէ կարող հայեր յաջողին վստահութիւն ներշնչել իրենց: . . . Այսինքն մամը կը հրաւիրենք մեր ընթերցողներ ուշադրութեամբ կարդալ Բաֆֆիի «Կայծեր»ը, Բաֆֆիի որ Պարս-

կահայաստան ծնած, Ռուսահայաստան զարգացած և թիւրքահայաստան պարտած է և ոչ թէ ամանց պէս Հայաստանի անունը Վասիլի տիկերին վրայ միայն բաժնի:

Յուսահատները կրնան թէ հայերն համար լեռ չկայ Արմենիայի մէջ որ փախստի և թաքստի տեղ ունենան. քուրդեր բռնած են լեռներն, իսկ հայեր դաշտերի վրայ կը գրտնուին: Թէև ճիշդ է որ հայեր դաշտաբնակ են իրր հողագործ ժողովուրդ և քուրդեր լեռնաբնակ իրր թափառիկ և խաչաբոծ ժողովուրդ, սակայն լեռնաբնակ հայեր ալ պակաս չեն, ինչպէս Մոկացիներ, Շատախի լեռների հայեր և այլն: Բայց Արմենիայի մէջ ապաստանի համար ի հարկին բազմաթիւ լեռներ, սարեր, կիրճեր և ներքնային կան անբնակ մնացած որոնք ո՞չ քուրդաբնակ են, ո՞չ ալ հայաբնակ, այլ առաջին անգամ բռնողին կրնան լինիլ:

Ամենցմէ զատ՝ առ կէտ ևս ուշադրութեան կը ներկայացանանք որ մեզ նման գեռ անդորեւանապարտաւոր ժողովուրդի մէջ ուր հայրենասիրական վերին աստիճանի ոգևորութիւնը չէ կարող գեռ շատերի համար հրապարակ գառնալ, աւելի յարմար է յեղափոխութիւնը յառաջ բերել զարհուրեցունով միջոցներով քան թէ ապստամբութեամբ: Եթէ մի քանի հարստահարիչներ պատժուին գործնական միջոցներով, միւսները կը խրատուին փոքրելու և կը սկսին զիջողութիւններ անել ժողովրդական սպասարայնի միջոցներ հայթայթած է որ զինուորական ոյժով տկար եղունքներն ալ կրնան սարսափ ազդել բռնաւորներին:

Մեր մէջ կան մի կարգ մարդիկ ալ որոնք գլխաւոր գժարութիւնը կը տեսնեն դրամի պակասութեան մէջ: Գործ կատարելու համար դրամ պէտք է, իսկ մեր ժողովուրդը դրամ չտար, կըսեն: Այս առարկութիւն մինչև մի աստիճան ճշմարիտ է, բայց ոչ բոլորովին, այնպէս որ չէ կարող յուսահատութեան մի զօրաւոր պատճառ դառնալ: Իրաւ է թէ մեր ժողովուրդը գեռ այնչափ պատրաստուած չէ հայրենասիրական նպատակների համար դրամական մեծ զոհողութիւններ անել, բայց այնու ամենայնիւ

մինչև մի աստիճան նպատակներ կան և երբ դործնական ապացոյցներ տեսնէ թէ խաբուած չէ իւր տիկնակալութեան և փառհռութեան մէջ, հեղհեղտեւ աւելի կընդարձակէ իւր նպատակները: Այն ազգ որ տարին 100 հազար ֆր. միայն նպատակ կուտայ Միացեալ ընկերութեան, այն ազգ որ այնչափ բազմաթիւ վանքերի մէջ հարստութիւններ թողած է մի քանի վարդապետների համար, այն ազգ որ 1880ին Արմենիայի սովին ժամանակ 40,000 սակաւ մօտ մի դուար հաւաքեց սովածներին սղորմութիւն տալու համար, արդեօք բոլորովին անտարբեր կը մնայ և չէ՞ կարող մի գուար ալ յատկացունել հայրենիքի վերածնութեան գործին: Այլ, չէ կարելի ընդունիլ մի այդպիսի երթագրութիւն և մենք, Միացեալ ընկերութեան նախնական ժամանակներն և նոյա անդրանիկն եղող Արարատեան ընկերութեան ժամանակ, ինչպէս նաեւ Վասպուրականի Կեդրոնական վերծարունի և «Արմենիա» ի խրմբադրութեան մէջ ունեցած փորձառութեամբ, կրնանք թէ հայ ժողովուրդը գիտէ փոքր ի շատէ նպատակ և քաջալերել ազգային ձեռնարկներն, եթէ գործ և յարատեւութիւն տեսնէ և եթէ գործիչներն վստահութիւն ներշնչեն իրեն:

Ուրեմն գործի համար մարդեր հարկաւոր են մեզ դրամը չէ որ կը պակսի մեր մէջ, այլ մարդ, զգացում ունեցող մարդեր կը պակսին, նայնպէս և ա ձեռքեր գործող մարդեր, հայրենասիրական մեծ գործին համար պատրաստուած մարդերն կը պակսին: Քանի որ հայրենասիրական զգացումներն և գաղափարներն տարածուին ժողովրդին մէջ, այսինքն քանի որ հայ մարդեր շատնան և միւս կողմէ ալ քանի որ անձնուէր գործող մարդեր իրենց գործերով վստահութիւն ներշնչեն ժողովրդին, դրամն ալ այնչափ առատութեամբ պիտի կրնայ երևան ելնել: Ուրեմն նախ պէտք է որ մարդեր ելնեն մէջտեղ, որ դրամն ալ հեղհեղտեւ ելնէ մէջտեղ, որչափ որ կարելի է հայ ժողովրդին մէջ: Իսկ եթէ դրամի չզոյութեան պատճառով յուսահատ և բողբոջին անգործ մնանք, կրկնելով անգուար հնուց մնացած մի խօսք՝ ԴՐԱՄ, ԴՐԱՄ և դարձեալ ԴՐԱՄ, այդ դրամ ինք-

նին մէջտեղ չդար և ոչ մէկ գործ
յառաջ չերթար: Այդ խօսք մի յե-
զափոխական առաքելի համար չը-
կրնար նշանաբան դառնալ, այլ ամեն
բան հաշուի տակ առնելով վաճա-
ռականական խոհեմ ընթացքով միայն
գործելու կը յարմարի: Յեզափոխա-
կան գործին մէջ պէտք է մի աւելի
վաճառականութիւն ուղեկցողը և զոհո-
ղութիւններ յանձն առնել, ուստի
մենք աւելի կարեւոր կը սեպենք այդ
ԴՐԱՄՐՐ բառ հակառակ կողմէն կար-
գալով կրկնել ՄԱՐԴ, ՄԱՐԴ և դար-
ձեալ ՄԱՐԴ:

Կը վերջացունենք մեր այս յօ-
դուած, ամփոփելով մեր կարծիք սա
մի քանի տողերի մէջ թէ հայ ազգի
ազադային վրայ հարկ չկայ յառա-
հատուիլ ուրիշ շատ ազգեր ալ եր-
բեմն մեզ նման խեղճ վիճակ ունե-
ցած, բայց յետոյ բարձրացած են, թէ
անվճար աշխատութիւնը կարող է
մի օր յաղթել արդէններին թէ պէտք է
ազադային համար պատրաստ գլու-
նուիլ միշտ յարմար առիթներէն օ-
գուտ քաղելու և միանգամայն պատ-
րաստել անգաղար մարդեր:

Յուսահատութիւնը թուլութեան և
փոքրութեան ապացոյց է:

Մ. Գ.

ՆԱՄԱԿ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

Բառնար, 10/22 սեպտ. 86

Ձեր լրագրոյն Բ. տարուոյ Տրդ թը-
ւոյն մէջ կարդացի թէ մեր հայրենակից
Եղբարք Թնէվա ալ մտադրութիւն ու-
նին եղբի շուտով յեզափոխական ընկե-
րութիւն մը հաստատել, որուն համար
յառկայէս յաջողութիւն թարեմադրելէ
յետոյ, կաղաքեմ սա երկտող մեր պատ.
լրագրոյն մտախայ թուոյ միայն մէջ հրա-
տարակելու բարեհաճիք որով պայտիս ըն-
կերութեանց կազմակերպութիւն (orga-
nisation) մը կարգադրելու քարոզիչ կը-
լաք:

Տարիէն ի վեր է կը լսեմ որ Ամերիկա,
Լոնտոն, Փարիզ, Մարսիլիա, Աւստրիա,
Ռուսիա, Պոլսոյ, Թրակիա և այլն
քաղաքներուն ոմանց մէջ թէ յեզափոխա-
կան և թէ՛ հայրենասիրական անուամբ
ընկերութիւններ կան և օրըստօրէ կը
կազմուին. բայց ասիս որ մինչև հիմա
աղոնց համար կազմակերպութիւն մը ե-
ղած չէ և անոնց կեդրոն մը ցուցուած
չէ: Իրենք իրենց յատուկ կանոնադրու-
թիւններ չինած են և կը գործադրեն
իրենք իրենց ինքնազուլս գործեր կը-
նեն. ոմանք հասարակութեանց հայաս-
տանի համար ստակ կը ժողովեն և ոմանք
ժողովուրդներն կը համոզեն կամաւոր զի-
նուոր կը դրեն. ոմանք իբր քարոզիչ և
կամ այցելու պաշտօնեաներ կը խրկուին
ուրիշ քաղաքներ որոնք իրենց ձեռքը
կեդրոնէն մի օրինաւոր վկայագիր և կամ
նշան մը չունին և ազգային խնդիրը բա-
ցարձակ կը յայտարարեն օտար ազգաց և
տէրութեանց առջև: Միւս կողմէն այն-
պիսի պաշտօնեայնէրէն ոմանք, եթէ ժա-
մանակ ունին, իրենց ծոցերէն ստակ կը
կը վաճեն և ոմանք ներկայացած քա-
ղաքներուն ընկերութիւններէն ձամբու
ստակ են. կուզեն. փարայ մը չեն ըն-
դունիր, խեղճ ու կրակ կը չըջագային և
ոնէ շահ մը չեն կրնար բերել ազգին:
Այնպիսի արդեւորներ կը պատահին որ
քաղաքի մը մէջ երկու կողմէն եկած
պաշտօնեայնէր կը գտնուին և ոչ մէկը
պաշտօնապէս խրկուած կը ճանչցուի:

մէկը կը համոզէ իրեն կանոնադրութեան
համեմատ ընկեր ստանալ. միւսը նմա-
նապէս իրեն գաղափարին համեմատ և
ասանկով շփոթութեան պատճառներ կը
ցանեն հայրենասէր ժողովրդին մէջ և
հանրային օգտին արգելքներ կը լինան:
Այնպիսի ընկերութիւններ ալ կան որ ի-
րենց ազատ քաղաքներուն մէջ ամենեւին
գաղափար չեն պահել և բացարձակ կը
գործեն որոնք թշնամոյն մեր վրայ ու-
շադրութիւնը կը հրաւիրեն և արգելք
կը լինան հիմակուրէն, յետոյ կատարուելի
արդար գործին:

Ասկէ զատ քաղաքներուն ոմանց մէջ կը
լսուի որ իբր թէ յեզափոխական ընկե-
րութիւնը ուրիշ է և Ռուսիոյ կողմէն ե-
կող մարդիկներէն բաղկացեալ է. իսկ
«Հայրենասէր ընկերութիւն»ն ալ ուրիշ է
և Եւրոպա բնակող մարդիկներէն բաղ-
կացեալ է և տիրութեան պատճառով քաղափար-
ներուն կը ծառայէ. իբր թէ ասոնք մե-
կըղմէկու հակառակ կը քարոզեն և կը
գործեն:

Ահա այսպէս և ասոր նման շատ խօս-
քեր և արգելքներ կը տեսնուին և կը
լսուին այն արդար գործին մէջ, որմէ
պաշտպանութիւն ազգային իրաւանց և
և հայրենեաց ազատութիւն կը պահան-
ջուի. և ասոր ալ պատճառը ըստ իս ու-
րիշ բան մը չէ, կանոնաւոր կազ-
մակերպութիւն չունենալին է. եթէ
կազմակերպութիւն ունենանք, հարկաւ
մեզ պիտի պնդէ գաղափար և կանո-
նաւոր գործեր միութեամբ տեսնելու.
վասն զի ամեն տեղերու ընկերութիւն-
ներն մէկ տեսակ կանոնադրութիւն պի-
տի ունենան, մէյմէկ կեդրոն պիտի ճանչ-
նան (ինչպէս որ 1866ի պուկարները յե-
զափոխական ընկերութիւններ ունէին և
Ռուսոնք ընկերութիւնը Պուքըշ և կամ
Սօֆիա կեդրոն ընկեր տեղ Բրակայի ըն-
կերութիւնը իրեն կեդրոն կը ճանչնար) —
և իրենց քարոզիչ և այցելուներն իրենց
ձեռք վկայագիր պիտի ունենան. նմա-
նապէս ընկերութեանց ինչք և ստացուած-
քին համար ամեն 3 ամիս վերջը հաշիւ-
ներ պիտի խրկուին կեդրոնին և ըստ հը-
րամանի նորա ընկերութիւնները պար-
տաւոր պիտի ըլլան ցուցուած տեղը ստա-
կը յանձնել, շահեցնել և, չէ թէ հիմա-
կուան պէս ընկերութեանց ստակը տե-
սակ մը առանց երաշխաւորի և առանց
ոնէ շահի մարդերու ձեռք գտնուին
և ի հարկին ազգային խնդրոյ համար
ստակ ուղարկէ, պարտաւոր ըլլան: Ահա
այսպիսի արգելքներուն առաջին անոնե-
րու համար, կաղաքեմ, խմբագիր տէր,
ստոյգ եմ որ դուք աւելի մօտէն կը ճանչ-
նաք այս նպատակաւ կարգադրեալ կեդ-
րոնն և ազգային խնդրոյ պաշտպաններն,
ժամ առաջ գրեցէք և իմացուցէք իրենց
որ այս մասին կանոնաւոր կազմակերպու-
թիւն մ'ընեն քանի որ մեր եղբայրները
տաք ազգասիրութիւն և հայրենասիրու-
թիւն ունին (1):

ՐՈՒՍՅՈՒԳՅԻ ԱՐԴԱՐԱՍԵՐ
ՁԵՐ ԲԱՍՄԱՆՈՐԴՆԵՐԷ ՄԻՆ

ՀԱՅԵՐ ՅԱՆԴԻՆ

Արդէն հրատարակած ենք ուրիշ
անգամ որ հայազգի ճարտարարուեստ
նկարիչ Պարոն Սուրեն Պէղրեան մի
նկարչական գործարան բացած է ի

(1) Երբ ոչ մէկ մասնաժողով դեռ չը-
գտնուիր այնպիսի պայմանների մէջ որ
համարձակի գինը կեդրոն հրատարակել,
խմբագրութիւնն ալ իւր կողմէ չկրնար
աղոնցմէ ոչ մին ներկայացունել ժողո-
րդին իբր կեդրոն: Այլ սակայն մեր Պատ.
նամակագիր յուզած կարեւոր խնդրի մա-
սին մենք կը գրենք ուրիշ անգամ:

ԽՄԲ.

Լոնտոն Նօթիկ-Հիլ Կօթ փողոց թիւ
131 ուր Անգլիացիներ առիթ կունե-
նան գնահատել մեր հայրենակցի ըն-
տիր աշխատութիւնները: Կիմանանք
որ Մեծ. Պ. Ս. Պէղրեան ձեռնար-
կած է նկարել «Մայր-Հայաստանի» ի-
նկարները պատկերներ մոնյորի վրայ,
մէկ մէկ լայնութեամբ և 60 սան-
թիմէ թր բարձրութեամբ որոնք պատ-
րաստ է տալ աժան գներով մանա-
ւանդ եթէ ազգային ընկերութիւն-
ներ կամ անհատներ 5-10 հատ միան.
գամայն գնեն: Պրն. Ս. Պէղրեան
աղոնց նման պատկերներ ծախած է
արդէն Գահիրէի և Ալեքսանդրիայի
մէջ 30 կիսէի: Մեր հայրենակից նկա-
րիչը մտադիր է նաև արդի ժամա-
նակի պահանջներին յարմար մի «Մայր
-Հայաստանի» պատկեր յօրինել և
աժան տեսակ տպելով տարածել:

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

Վառնաի հայ թաղական Խորհուր-
դին կողմէն գրուած հայաստան և
թրքաբարբառ մի գրութիւն ստա-
ցանք օգոստ. 23 (սեպտ. 4) ամառ-
թիւով և Թաղ. Խորհրդի կնքով
կնքուած, բայց տուանց ստորագրու-
թեան և ստանց մի պաշտօնական
նամակի որ ըստ սովորութեան ուղ-
նելով ներկայ մի գրութիւն զրկած
ինքնին և զրկելուն պատճառը:
Նամակի պահարանին վրայ պուկա-
րական փոստի գրուած կնքէն կի-
մանք որ այդ գրութիւն իւր կը-
րած թուականէն ալ 11 օր յետոյ
յանձնուած է փոստին: Ինչ որ է.
ենթադրելով որ Պատ. Թաղական
Խորհուրդը դպրոցական տուրքերն
հաւաքելու սաստիկ զբաղմունքով
պաշարուած և չլիթուած, մուցուեր
է գուցէ արդէն պատրաստուած և
ստորագրուած պաշտօնական նամա-
կին ևս պահարանին մէջ դրուիլը և
իւր ժամանակին զրկուիլը, մենք այժմ
այդ գրութեան իմաստը կը դնենք
այստեղ:

Պարունակութեան կերելի որ այդ
թրքաբարբառ գրութիւն Թաղ. Խոր-
հրդի կողմէն Վառնաի եկեղեցուն
մէջ կարգադրուած լինելու է յուն-
կերութիւն ժողովրդին, որովհետեւ
գրութեան վերջ ըսուած է թէ
«Կը խնդրենք եկեղեցին ներկայ գլու-
նուող ազգայիններէն որ Թաղական
Խորհրդի սոյն որոշում հաղորդեն
ներկայ չգտնուողներին»:

«Մի քանի տարիներէ հետեւ Վառ-
նաի հայ վարժարանները կը կառա-
վարուին, իւրաքանչիւր հայէ իւր
կարողութեան համեմատ առնուած
դպրոցական տուրքերով և բանկալի,
պատկերամի, թաղումի և այլ այս-
պիսի եկամուտներով: Այս վերջին եկա-
մուտներն անբաւականութիւն ինք-
նին յայտնի կը լինի երբ նկատի առ-
նենք որ 350 տուն հայ բնակիչ ու-
նեցող Վառնաի եկեղեցուն մէջ ա-
մեն կիրակի 15-20ի չափ միայն մարդ-
կը գտնուի ժողովուրդէն և այդ ե-

կամուտներ ալ յատկացած են մէկ
եկեղեցու և երկու վարժարանի պահ-
պանութեան:

«Թաղ. Խորհուրդը յաւ ի սիրտ
տեսնելով որ մինչև այժմ դպրոցա-
կան տուրքին գրէթէ հարիւրին 15ը
միայն կարելի եղած է հաւաքել մեծ
դժարութիւններով և ազգային սըն-
տուկին մէջ ալ մէկ փարա պատրաստ
դրամ չգտնուելէ զատ, վարժարանի
ուսուցիչները մի քանի ամիսներէ ի
վեր ամսականին չեն ստացած, հրա-
ժարել է պաշտօնէն. բայց Ազգին
կողմէն դարձեալ իրեն թախանձու-
ներ լինելով վերստանձներ է իւր
պաշտօն, ազգին դաւանները ուսու-
նալու չլիթաւուելու համար փո-
ղոցներէն մէջ: Թէև Թաղ. Խորհրդի
անդամները իրենց անձնական գոր-
ծեր թողած, շարաքներով աշխատե-
ր են դարձեալ դպրոցական տուրքերն
հաւաքել, բայց 10,000 դրուշի դըպ-
րոցական տուրքէն 3-400 դրուշի չափ
միայն կրցեր են հաւաքել, այն ալ
մեծ դժարութիւններով:

«Ուստի Թաղ. Խորհուրդը կը յայ-
տարարէ թէ վճուած է որ 1885-86
տարու դպրոցական տուրքը անպատ-
ճառ հաւաքուի այժմ որպէս զի կա-
րելի լինի վարժապետներին մնացած
աւելելքները վճարել. և ասոր հա-
մար ամէն մէկ ազգային անհատի
դպրոցական տուրքի հաշուեթուղ-
թերն պատրաստելով, վարժարանի
աշակերտներին միջոցով կը զրկէ ի-
րենց ծնողներին որ թուականէն (օ-
գոստ. 23/4 սեպտ.) մինչև մէկ շա-
բաթ դան վճարեն Թաղ. Խորհրդա-
րանը ուր Արթ. Տ. Մարտիրոս քա-
հանայն և իրեն հետ ուրիշներ պատ-
րաստ պիտի գտնուին առաւօտէն
մինչև կէսօր, դպրոցական տուրքերն
գանձելու և փոխարէն ստացող իր-
ներն յանձնելու համար: Չվճարող
ծնողները դաւանները չպիտի ընդու-
նուին վարժարան: Իսկ միւս չաքաթին
մէջ ալ Թաղ. Խորհրդին կողմէն յատ-
կապէս մարդիկ պիտի ելնեն դըպ-
րոցական տուրքերն հաւաքելու այն
ազգայիններէ որոնք դաւակ չունին
վարժարանին մէջ:

«Անցած տարու մնացող դպրոցա-
կան տուրքը այս կերպով հաւաքելէ
յետոյ, Թաղ. Խորհուրդը 1886 սեպ-
տեմբեր 1էն սկսող ներկայ դպրո-
ցական տարու տուրքերն հաւաքե-
լու համար պիտի սկսի գործադրել
իւր պատրաստած մէկ նոր կարգադ-
րութիւն որ ժողովրդին շատ դե-
րութիւն պիտի ընծայէ իրենց դըպ-
րոցական պարտք վճարելու համար:

«Բայց եթէ ժողովուրդը չյարգե-
լով Թաղ. Խորհրդի սոյն որոշումներ,
անփոյթ գտնուի իւր պարտք վճա-
րել Թաղ. Խորհուրդը այժմէն կը
յայտարարէ թէ վերջնապէս որոշած
է ինք հրաժարիլ»:

—Րուսոնք ի ներսեւսան ընկե-
րութեան Գործադիր ժողովի տառ-
նապետ Պրն. Տիգրան Մ. Ստեփա-
նեանէ առած նամակին կիմացունէ
թէ ներսեւսան ընկերութեան ձեռ-
նարկած գիրքերի վիճակահանութիւն
նը տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԴԱՄԱՌ-ՔԱՐԹԻՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԱՆՈՒԹՅՈՒՆՔԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

«Թիֆլիսի հայ. գրք. հրատարակ. բնկերքե.»

==

Մեծանուն բանաստեղծ Գամառ-Բաթրիկյանի (Թ. Պատկանեանց) ոտանաւորները պարունակող մի գիրք է 176 երեսներէ բաղկացած: Սկիզբը գրուած է հեղինակին պատկերը: Գամառ-Բաթրիկյանի բանաստեղծութիւններէ մի քանին արդէն ծանօթացուցած լինելով մեր ընթերցողներին, աւելորդ կը համարենք գրել այդ մասին:

Կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը ի գին 1 ֆրանկ և 75 սանթիմի: Մարտէյի գուրա ամեն տեղի համար 2 ֆրանկ փոստի ծախքով հանդերձ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈԲՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՅԱԶՆՈՒՀԻՄԸ գին 50 սանթիմ.

Բ. ՀԱՅ ԴԻԻՂԱՅԻ » 20 »

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ » 40 »

Պը ծախուի Մարտի, «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը:

Փոստ քաղաքացիներին կը դրժուի փաւտով, երէ վերոյգրեալ գիներով Ֆրանսական, քրքական կամ ուսական փոստի քրդադրոշմ դրկեն «Արմէնիա» խմբագրատնէ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Մ. ՓՈԲՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Ն Ո Ւ Է Ր

ՀԱՅԻ ՄՈՒՍՅՈՒՄԸ ԴԱՏԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայաստանի վիճակին նկատմամբ արտառուչ մտածանքներ և մտածումներ պարունակող մի տետրակ է:

Հայաստանի բնակիչներէն Պ. Իսրայէլի գրած այդ հայրենասիրական Սաղմոս կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը: Գին 40 սանթիմ, փոստի ծախքով հանդերձ:

ՄԱՆՈՒԴԻ ՄԻՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԳԱՐԱԿԱՆ ՌԵԴԱԿՏՈՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Ի ՀԱՅՍՏԱՆԿԻ ԳԱՅԱՌԱՍ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԱՃԱՍՏԱՆԻ

ՏԵՂԱԿՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՔ ՍԱՐԷՆ ԵՒ ՁՈՐԷՆ

ՀՆԷՆ ԵՒ ՆՈՐԷՆ ՊԵՏԱՆԻ ԳԻՏՆՈՑ

==

Մասն Ա. Բ. Գ. (աւարտ)

Հայաստանի գաւառաց ընդհ. նկարագրութիւն, տեղագրութիւն, աշխարհ:

հազարութիւն, չէն և ամայի վանորէից նկարագրին, աւանդութիւնք և այլ նկարագրեր պարունակող Ազգ. գործ մի է, ամենախալար և հետաքրքրական գրուած չընհայեաց և շատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայու յաճախակի վերծանութեան:

Կը գտնուի բոլոր գրադատաց քով. կեդրոնատեղին է Պօլիս Պահէ-գափու հացագործի փաւն դէմ Գ. Էֆ. Ճոնեանի վաճառատուն, թիւ 11:

Գին — Ա. և Գ. մասերն 8 ական, իսկ Բ. մասն 10 դահեկանի:

Վարժարանաց համար գոհացուցիչ զեղչ կը լինի, և յանձնարարութիւնք ձեռք կը կտարարուին:

LA TRIBUNE DES PEUPLES

Ինչպէս կը տեսնուի լրագրի Գերբադրուած ծանուցումէն, Tribune des Peuples ընկերակաւան աւսաթերթի յալիս—օգոստոսի թիւը հայերի նկատմամբ համակրական յօդուածներ կը պարունակէ: «Արմէնիա» խմբագրութիւնը բաւական քանակութեամբ ստացած է այդ թիւէ, զրկելու համար իւր բաժնորդներէ ցանկացողներին: Մէկ օրինակը կը արուի 25 սանթիմի Մարտէյի մէջ. ուրիշ ամեն տեղերի համար 30 սանթիմ, փոստի ծախքով հանդերձ:

ՎԻՃԱԿԱԶՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՋԱՆԱՋԱՆ ԸՆՏԻՐ ԳՐԵԱՆՑ

Բուսճուգի ներկեւեան ընկերութիւնը 1300 թիւ վիճակահանութեան տուեալ շրջաբերութեան հանած է արդմէ 600: պիտի շահին զանազան բնորդ գրքեր արդ անունները նշանակուած են տուեալները վրայ: Վիճակահանութիւնն պիտի կտարարուի հոկտեմբեր 5/17ին, վերոյիշեալ ընկերութեան գրասենեակը: Ցամաքները կը ծախուին 6 զրուշի: Ուղղը կրնայ «Արմէնիա» խմբագրատունէն ալ ստանալ վճարելով 1 ֆրանկ և 50 սանթիմ:

ԲԱՅԱԿԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ Ա

Ազգային վիպագիր Պրն. Բաթրիկի գործերին մէջ առաջին տեղը կը գրուեն ԿԱՅԾԵՐ: Այս գիրքը կը ծանօթացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հեա, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զանազան ցեղերի և հայերի գրութեան, վարքի և բարքի մասին: Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիր որին պէտք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործելու զօղներն: Մի խօսքով թէ՛ իբր ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իբր հայրենասիրական գործունէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք ամեն հայրենասէր Հայի տուն:

ՋԱԼԱԼԵԴԻՆ

1877ի ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ Շէյխ Ջալալէդդինի արշաւանքին պատճառով Տաճկաստանի հայերի կրած աղէտներին մէկ աղէտարշ նկարագրին է: Գրքին սկիզբը կայ հեղինակին, Պ. Բաթրիկի պատկերը:

==

Վերոյիշեալ երկու գիրքեր կը ծախուին «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը. ԿԱՅԾԵՐԸ համար Ա. 6 ֆր. և 50 սանթիմ: «Ջալալէդդին»ը, 2 ֆրանկ և 30 սանթիմ: Մարտէյի գուրա ամեն տեղի համար փոստի ծախքով հանդերձ: ԿԱՅԾԵՐ համար Ա. 7 ֆրանկ. «Ջալալէդդին» 2 ֆր. և 30 սանթիմ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄԱՌԹԻՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

Կենդանային հիւսուածաբանութիւն

Մարդկային կազմակաւարտութիւն ու բնախօսութիւն

Ն. Տաղաւարեան էֆէնդիի այս բազմաշխատ գործն՝ որ ժամանակէ ժ՝ ի վեր տետր առ տետր կը հրատարակուէր, լրացած է:

Այս գործն՝ իբր գիտական մեծ աշխատանքութիւն իւր տեսակին մէջ կրնայ առաջին համարուիլ ի Հայո: Կուսուցանէ ինչ որ հարկ է գիտնալ մարդու մէ իւր մարմնաց նշանակումը:

Պատրաստուած է իբր գաւառիկը Ազգ. երկրորդական վարժարանաց առ այս արդէն հետաւ: Խորհուրդն ի ձեռն մասնագիտաց զայն ընկնելով յանձնարարած է նորա գործածութիւնն: Այս գիրքը կրնայ ծառայել նաե իբր առաջնորդ մասնագիտական և նա մանաւանդ բժշկական վարժարանի ուսանողաց մասնաւորաց առանձինն ուսման առաջնորդ ալ կըրնայ լինիլ: Վերջապէս այս գեղեցիկ երկն ամէն գիտասէր անձանց գրուած մէջ կ'արժէ որ գլխաւոր տեղ մը բռնէ:

Գործոյն վերջը կը գտնուի հայֆրանսերէն բառաբարդի մը որ կը գլխաւորէ գիտական նորաստեղծ բառից հասկացութիւնը:

Գիրքը շուրջ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, մաքուր տպագրութեամբ և 226 գեղեցիկ նուրբ պատկերներով զարդարուած, որոց մասին հեղինակը որ եւ է զոհողութիւն չէ ինչայած և որք կարի իմն կը գլխաւորեն ուսումն:

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատուն ի Պահէ-գափու Համալիէ հատաւելի թիւ 34: Գինն է 40 զրշ:

JOHN SARKIS

PAPASIAN

PAPETERIE — LIBRAIRIE

Magasin de Musique

RUE FRANQUE, PASSAGE CRAMER, 1

SMYRNE (Turquie d'Asie)

Fournitures pour Consultats, Agences, Bureaux, Écoles, etc.

Articlies pour Photographes, peintres et ingénieurs.

Cartes Géographiques et maritimes, Plans de Smyrne et photographies (vues) de différentes villes de l'Asie-Mineure.

Reliure en tous genres, et Commissoins de travaux d'imprimerie.

Tableaux, Corniches, Baguettes. Encadrements avec soin et précision.

Grand assortiment de Musique des plus renommés éditeurs et Seul Dépôt des éditions économiques de Ricordi, Peters et Litolf.

Instruments à Cordes, Pupitres-musique, Cordes pour Violon, Guitarre, Mandoline et Piano des meilleures fabriques d'Europe, etc., etc.

On se charge de toutes sortes de Commissions.

A. H. CREET & Cie

COWNPORE N. W. P. INDES ANGLAISES

Négociants-Importateurs, Exportateurs, Commissionnaires, Commissaires priseurs, Contractants (Fournisseurs) et fabricants de cuirs de toute qualité.

Ayant eu une très longue expérience dans les diverses branches sus-nommées, nous sommes prêts à recevoir des marchandises à la commission pour la vente tractative ou aux enchères publiques, dans des conditions qui seront trouvées réciproquement avantageuses et satisfaisantes.

En échange des marchandises Européennes nous pouvons fournir des marchandises fabriquées aux Indes, n'importe quelle quantité, des premiers choix comme suit:

Des jouets d'enfants de Lucknow, articles de laiton et des draps d'or de Benares, dinanderies de Moradalad, bijouteries d'or et d'argent de Delhi, châles, étoffes de Cachemire, etc.

Ayant des locaux spacieux pour l'étalage des marchandises en commission et pour la vente aux enchères, nous pouvons en toute confiance recommander notre maison à quiconque voudra entrer en relations d'affaires avec nous, et nous serons bien aises de recevoir des communications et des échantillons dans ce but.

Références

BANK OF BENGAL:

ROHILCNUD ET KUMAON BANK;

AGRA BANK LIMITED.

Si c'est nécessaire, nous serons heureux de fournir d'autres références.

Toute communication doit être adressée à nous directement en anglais très détaillée, avec conditions et conventions y relatives.

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈԲՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՏԻՅԻ

Հայերէն տպարան Մ. Փոբոսկայեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.